

Preek Kerstavond 24 december 2020

Ds. Coen Constandse

Protestantse Gemeente
Bunnik

Hieronder in grote lijnen – en met enkele uitbreidingen – de preek uit de Kerstavond-viering. Lezing was Lukas 2:1-20.

Kerstverhaal begint als een sprookje: er was eens een keizer ... die wilde weten hoe machtig hij was, hoeveel onderdanen hij had – waarschijnlijk om belasting te heffen. De wil van de keizer brengt de hele wereld in rep en roer/in beweging.

Het begint als een sprookje, maar het wil met het noemen van de keizer Augustus en die andere namen eigenlijk zeggen: het is gebeurd, in onze geschiedenis.ⁱ Het speelt zich voor ons af in een andere wereld, ver weg, maar tegelijkertijd wel degelijk in onze wereld. Het is een verhaal over ons, over onze wereld. Want ook in onze tijd zijn er 'keizers' die macht willen laten gelden, en bedrijven en overheden die je willen tellen, alles van je willen weten, om geld aan te verdienen, je te controleren ...

Het verhaal wil vertellen over hoe God opnieuw in de wereld komt, hoe dat gebeurde. Maar het wil daarmee ook vertellen hoe die God is, wie die God is. Voor ons, nu. Het verhaal wil die God op je af laten komen. En het wil misschien ook wel afrekenen met wat we daarover denken, over God.

Want bij God denken we vaak aan een macht ver weg. Grote regisseur. Beetje zoals die keizer in het verhaal. Daar zoeken we God. Net zo grillig, en net zo absoluut machtig. En dan hebben we onze vragen bij het wereldbestuur, zeker in dit jaar. Waarom gebeurt dit allemaal – we richten onze vragen waar we nooit antwoord op krijgen tot de hemel en daar blijft het dan bij.

In het kerstevangelie begint het niet daar. God komt in een kind. De Zoon van God is een zuigeling. Niet machtig en onaantastbaar, met superkrachten. Niet iemand high up die over je beslist, vanuit een hemels paleis, een gouden troon. Ook niet ver weg in een tempel of kerk, in iets hoogs en heiligs. Niet ver weg, maar om de hoek. Die herders zijn daar min of meer toevallig de eerste getuigen van, omdat zij in de buurt zijn.ⁱⁱ

Maar daar, bij de herders gaat de hemel dus open met engelen – maar alleen daar! Van daar uit moet het verhaal van mens tot mens verder verteld worden. Want die engelen komen niet nog eens op tientallen plekken, om het overal duidelijk te maken: het kind is geboren hoor, let op!ⁱⁱⁱ Nee, verder gaat het verhaal langs gewone, menselijke wegen verder. Het begin komt uit de hemel. Het begin van het kind bij Maria. Het begin van geloven, aanbidden en doorvertellen, bij de herders. Het heeft een begin uit een andere wereld, maar dan gaat het verder in de onze. Dichtbij. Menselijk. En het zegt je dat daarboven, in de hemel, de uiteindelijke macht – niet grillig en willekeurig is, maar liefdevol en menselijk. De hemel wil vrede op aarde, bij mensen. Bij ons, bij jou en de mensen naast.

De vraag vanuit het verhaal is of je dat wil geloven. Of je dat dichtbij wil laten komen. Of je die God, zijn liefde, dichtbij wil laten komen. Of dat je het liever verre van je houdt.

In dit jaar van *social distancing* is dat de vraag, wat laat je dichtbij komen. Weten meer dan ooit van besmettelijkheid, wat we met ons meedragen. Wat vertrouw je, wie en wat laat je dichtbij komen? Laat je je straks inenten, laat je dat toe, vertrouw je dat?

Vanuit dit verhaal wil God met zijn liefde, zijn vrede dichtbij komen. Want dan verandert je leven. Dat brengt je bij je bestemming. Hij wil jou ermee bereiken, je naaste, je buurman en jou, de één door de ander.

We kunnen dat uit de verte bekijken. Laten we dat verder komen dan onze schermen, dan spatschermen of beeldschermen. Laten we het verder komen een mooi verhaal, klein houden als een vertederend kindje, een moment in het jaar.

Want dat is het ook in het verhaal nog maar: een klein kindje. Het zal nog 30 jaar duren voordat Jezus optreedt.

We kunnen het klein houden. Of we kunnen ons hierdoor laten aanraken, aansteken en het diep in ons laten doordringen. We kunnen met ons mee laten gaan.

Door liefde en menselijkheid, zorg voor mensen. Van niet leven voor je eigen geluk. Maar veel meer samenleven, dat is ook meeleven en meelijden.

We zeggen toch vaak dat we ontdekken wat werkelijk belangrijk is. Daar haakt dit verhaal bij aan. Het wil dat laten groeien. Dat wat misschien dit jaar begonnen is groot laten worden.

Het verhaal van Kerst, van Christus is het verhaal van God die dichtbij komt – de wereld wil redden, maar dat doet door dichtbij te komen, bij je burens, je naaste, bij jou, in jouw bubbel, tot in je hart.

Bij alles wat we nemen aan afstand en maatregelen, hou dit niet op afstand, maar laat je raken, open je hart, je ziel, om vrede op aarde, de liefde en de verbondenheid op aarde te laten komen – in jouw leven. Van daaruit verder.

Vier het feest van Kerst, van Christus – en laat vanaf dit Kerstfeest het verhaal met je meegaan.

ⁱ Wat ook meegespeeld zal hebben is dat de keizer als goddelijk werd gezien, als godzoon – de keizer werd kurios genoemd, ‘Heer’, het woord dat ook voor Jezus wordt gebruikt. Daar zat dus verzet in: Niet de keizer, maar Jezus is Heer! Daar komt bij dat mn. Augustus werd gezien als de bringer van vrede; we kennen misschien wel het begrip de Pax Romana, de vrede van het Romeinse Rijk – een vrede van bezetting en onderdrukking, van legioenen. Daartegenover zingt een leger van engelen van de andere vrede die deze Heer brengen zal.

ⁱⁱ Er zit wel meer achter, dat het herders zijn. We zijn in Bethlehem, de stad van David, de grote koning van Israël, die ook herder was – en als koning eigenlijk ook bleef. Een koning (of een keizer) moet eigenlijk ook een herder zijn. Het is dus niet voor niets dat het herders zijn die komen. Het zijn geen Romeinse soldaten, en ook geen hoeren en tollenaars die later in het evangelie steeds weer Jezus’ gezelschap vormen. En in het spoor van David, als zoon van David zal Jezus later ook de Goede Herder genoemd worden. Ook hier zit dus iets van dat verzet in tegen die keizer, die geen herder-koning was. Ook in het Matteüs-evangelie zit het verzet tegen de macht; daar is het Herodes, die zelfs alle kinderen in Bethlehem vermoordt. De wereldse macht komt natuurlijk rond Jezus lijden en sterven ook weer terug, in het bijzonder in het Johannes waar Jezus koning wordt genoemd van een rijk dat niet van deze wereld is.

ⁱⁱⁱ Dat blijft opvallend: je zou denken dat dit verhaal veel duidelijker gemaakt had kunnen worden. Het wordt bijna alleen rechtstreeks aan de hoofdpersonen zelf medegedeeld. Datzelfde geldt voor de opstanding. Waarom is Jezus niet vaker verschenen, zo overduidelijk dat niemand erom heen kon. Het evangelie, het geloof, dat moet het hebben van overdracht van mens tot mens, de één moet het de ander vertellen. De hemel dringt zich niet op, niet met rechtstreekse stemmen uit de hemel (dat gebeurt enkele keren in het evangelie, maar onduidelijk is vaak of iedereen dat kan horen). De hemel inspireert mensen om te vertellen, en misschien meer nog: om in hun leven te laten zien wat ze geloven, dat het waar is, dat het werkt, dat het tot liefde leidt en vrede. Dat maakt het verhaal geloofwaardig en sterk: niet de hemelse bewijzen, maar de aardse, menselijke. En waar het gepaard gaat met wonderen (bijv. genezingen), is dat ook in de eerste plaats voor degene die genezen wordt, en niet om het publiek, de omstanders een lesje te leren.